

Marinka Reuten Grafisch ontwerper op (re)Discoveries met foto's en schilderijen

Door een steen kijken naar toekomst en verleden

Als grafisch ontwerper van affiches en boekomslagen maakte Marinka Reuten concrete beelden die verhalen oproepen. Als beeldend kunstenaar zoekt ze juist naar de kern van tijd en zijn, abstracte begrippen die ze vat in stenen, bomen en verf op doek.

Edo Dijksterhuis
AMSTERDAM

Een ontdekking of herontdekking zou zij zichzelf niet noemen. "Maar dit is wel de eerste keer dat ik naar buiten kom met mijn foto's en schilderijen," bekent Marinka Reuten. Het was voor de organisatie van (re)Discoveries reden om haar te selecteren voor het evenement, gewijd aan kunstenaars die de draad hebben opgepikt na een andere carrière, altijd stug hebben doorgewerkt maar nooit hebben geëxposeerd of pas later zijn begonnen.

Dat laatste geldt voor Reuten. "Toen ik op mijn

achttiende naar de kunstacademie ging, kon ik mij geen voorstelling maken van een leven als schilder. Dus koos ik voor iets praktisch: grafisch ontwerpen. Na mijn afstuderen zat ik nooit zonder werk. Ik maakte theateraffiches, ontwierp postzegels en een hele reeks boekomslagen voor Atlas Contact."

Creative time-out

Maar Reuten had af en toe behoefte aan een creatieve time-out om, zoals ze zelf zegt, 'mijn hoofd te openen'. Zo'n moment had ze in Portugal, waar ze voor drie maanden heen zou gaan maar twee jaar bleef hangen. Ook de middagen

met haar tante, de in 2020 overleden galeriehouder Antoinette Reuten, hadden het gewenste effect. "Zij heeft mij echt leren kijken. Dat deed ze door opdrachten te geven. Bijvoorbeeld: ga een uur voor *Het Joodse Bruidje* in het Rijksmuseum zitten en schrijf alles op wat je ziet. Van haar is ook de uitspraak: je kunt een boom of een persoon schilderen, maar dat maakt het nog geen schilderij."

Samengebalde momenten

Die boodschap knoopte Reuten in haar oren en ze besloot alsnog de mogelijkheden van verf en fotocamera te verkennen. De restricties van het opdrachtwerk gingen haar ondertussen steeds meer tegenstaan. "Als grafisch ontwerper zit je ingeklemd tussen auteur en drukker, die allebei altijd meer tijd nodig hebben. Daardoor word je gedwongen snel-snel iets te maken waarvan je het gevoel hebt dat het beter had gekund. Dat begon me op een gegeven moment te frustreren. En ik hield het steeds minder lang vol achter de computer. Toen ik in 2017 mijn schouder brak en een paar maanden niet kon werken, wist ik zeker: ik ga me op mijn eigen kunst richten."

Reutens werk als autonoom maker is in alles het tegenovergestelde van de opdrachtklussen die vroegen om een helder, liefst verhalend beeld. "Ik wil niet vervallen in zweverigheid of

→ Twee kunstwerken van Marinka Reuten: links het schilderij *Realize Afterward #2* en rechts een foto zonder titel.
BEELD MARINKA REUTEN

Voor Norah Jones produceerde Leon Michels drie jaar geleden haar kerstalbum. Dat bood het gebruikelijke eindejaarsgetrut, maar op Visions gaan de twee gedurfd er te werk → 19

termen als mindfulness, maar mijn werk gaat over bewuste tijdsbeleving. Tijd is natuurlijk een superabstract begrip. Maar de momenten die je intens meemaakt, bijvoorbeeld een overlijden of als je op reis bent en los raakt van de dagelijkse gang van zaken, voelen dichterbij en echter. Op dat soort momenten is er een verbondenheid met het verleden en de toekomst. Alle stadia van een leven worden dan aan elkaar geplakt en in elkaar geschoven. Ik zie zo'n samenballing in een steen of een boom, maar ook in iemands gezicht, waar ik net zo goed zijn opa in zie doorschemeren als zijn toekomstige kleinkind."

"Je moet ervoor openstaan," geeft de kunstenaar toe. "Je kunt ook denken 'o, een steen' en het daarbij laten. De door mij vastgelegde stenen hebben plaatsnamen als titel. Dat zorgt ervoor dat er iets aangaat in je hoofd. Zo kom je in een luchtzakje terecht en ga je even zweven. Of het een seconde duurt of vijf minuten, het is een geconcentreerde vorm van zijn."

Dat effect zit misschien meer in de kijker dan in de afbeelding. Maar de foto moet wel de kwaliteit hebben om het op te wekken. Reuten: "Het maakt vrijwel niet uit welke steen of boom ik kies, maar wel hoe ik hem fotografeer. Met belichting, diafragma en een beetje bewerking achteraf maak ik het beeld zachter en toegankelijker. Ik druk vrijwel uitsluitend af in zwart-wit want kleur leidt af van de kern. Dan wordt het meteen een pioenroos of rode klaver, met alle associaties van dien. Maar dat zoek ik niet. Ik wil het object bloem tonen, een weinig specifiek ding dat groeit, bloeit en vergaat."

In haar schilderkunst gaat Reuten nog een stapje verder. "De foto's zijn van bestaande voorwerpen, maar op doek ga ik bij wijze van spreken dwars door een boom of steen heen. Ik zoom heel erg in op de essentie en er blijft alleen een gevoel over. Een werkelijkheid zonder tijd."

Tijdloze traagheid

Reutens abstracte doeken met vlekken, lijnen, quasigeometrische vormen en in toenemende mate kleur, ontstaan op intuïtieve wijze. "Niet dat ik ga zitten wachten op inspiratie, hoor," zegt ze. "Als ik in het atelier kom, ga ik altijd meteen aan de slag. Het werkt het beste als er al iets op het canvas staat, al is het maar een wit vlak. Ik pak de kwast, er komt iets bij en dan gebeurt het. Soms gaat het vanzelf en soms is het een worsteling. Ik moet oppassen niet de goede dingen weg te schilderen en zeg soms hardop 'stop, stop' tegen mezelf. Daarom werk ik ook altijd aan meerdere doeken tegelijk, zodat ik regelmatig afstand kan nemen en werken kan laten rusten."

Bepalen wanneer iets klaar is, lukt inmiddels aardig. Of iets goed is, is lastiger. "Als grafisch ontwerper had ik te maken met marketingafdelingen die eigenlijk altijd de optie kozen die in mijn ogen de minste was. Maar met mijn schilderijen weet ik het minder goed. Eigenlijk zou ik aan de slag moeten met een galeriehouder. Iemand als mijn tante, die zorgvuldig kijkt, liefst met een tijdloze traagheid."

(re)Discoveries: 8 t/m 10 maart in Loods 6

'Je kunt een boom of een persoon schilderen, maar dat maakt het nog geen schilderij'

'Mijn werk gaat over bewuste tijdsbeleving. De momenten die je intens meemaakt, voelen dichterbij en echter'

'Expliciete' poster mag tóch

Marlies van Leeuwen
AMSTERDAM

De Britse reclamewaakhond is teruggekomen op de controversiële beslissing om een Calvin Klein-reclame met de Britse zangeres FKA Twigs te verbieden. De deels blote foto van de zangeres is bij nader inzien toch niet seksueel expliciet.

De Britse Advertising Standards Authority (ASA) kreeg hoongelach over zich heen toen zij eerder dit jaar besloot dat de campagne met FKA Twigs te expliciet was en de poster verbod. Vanwege de 'sterke publieke opinie' besloot de waakhond het besluit nog eens te bekijken. De ASA oordeelt nu dat het beeld 'niet seksueel expliciet'

is, schrijft *The Guardian*. Bij nader inzien wordt FKA Twigs juist als 'zelf-verzekerd en in controle' neergezet.

Te seksueel

Op de poster was ze naakt te zien, met om de helft van haar bovenlijf een blouse. De waakhond viel over het beeld omdat de aandacht meer op haar lichaam dan op de kleding werd gevestigd. Ze was daardoor een 'stereotiep seksueel object'. De naaktheid en de gezichtsuitdrukking, met een 'directe blik en open mond', maakten de poster 'te seksueel'. Er werd een verbod afgekondigd, omdat de reclame 'onverantwoord' werd geacht. Twee mensen hadden geklaagd.

Tegelijkertijd werden twee posters van dezelfde campagne met het mo-

del Kendall Jenner, die op dezelfde gronden klachten opleverden, niet verboden. De ASA zei dat deze afbeeldingen niet focusten op het lichaam van Jenner op een manier die haar afbeeldde als een seksueel object en dat het niveau van naaktheid niet ongepast was voor een lingerie-advertentie.

Het besluit schoot bij velen in het verkeerde keelgat, onder wie de zangeres zelf. In een post op Instagram schreef FKA Twigs dat ze 'een sterke mooie vrouw zag' en zich niet identificeerde met de manier waarop de reclamewaakhond haar heeft bestempeld. Volgens haar waren er 'dubbele standaarden' in het spel, door 'andere campagnes uit het verleden en het heden van deze aard' niet te verbieden.

→ Dirigent Andris Nelsons toonde met zijn orkest niet zomaar liefde voor Tsjaikovski. FOTO KONRAD STÖHR/GEWANDHAUS

Nelsons vraagt veel van de oren, maar geeft er veel voor terug

KLASSIEK

TSJAIKOVSKI

Door Gewandhausorchester Leipzig,

onder leiding van Andris Nelsons

Gehoord 5 en 6 maart, Concertgebouw

Een minimarathon met muziek van Tsjaikovski door het Gewandhausorchester Leipzig vulde twee avonden de Grote Zaal van het Concertgebouw. Andris Nelsons dirigeerde met een open hart, musici brachten een menselijk geluid.

Het kan niet anders dan dat Tsjaikovski een componist is van wie Andris Nelsons erg houdt. Je merkt dat als je de dirigent met zijn eigen orkest beluistert in werk van deze Rus. Daar toe kregen we in Amsterdam ruim de gelegenheid tijdens een Tsjaikovski-tweedaagse.

Muziek in het dna

Nelsons (45) en het Gewandhausorchester Leipzig waren op twee opeenvolgende avonden te gast in het Concertgebouw en voerden alleen maar Tsjaikovski uit. Deze muziek zit in het dna van het gezelschap, hun

uitvoeringstraditie ervan is lang.

Voor het *Violconcert* was Leonidas Kavakos uitgenodigd. Een opmerkelijke keuze: in niets kwamen de spelkunsten van solist en orkest overeen. Zonder enige richting produceerde Kavakos slierten noten als los zand, terwijl de musici achter hem in hun diepste binnenste groeven om al die pracht neer te zetten.

Het orkest groef door, gelukkig, de eerste avond in de *Vijfde symfonie*, de volgende in de *Zesde*. Toen Nelsons

Zonder enige richting produceerde de solist slierten noten als los zand

in 2018 *Kapellmeister* – de benaming voor chef-dirigent bij het Gewandhaus – werd in Leipzig, vierde hij dat met de *Zesde symfonie*.

Genereus gaf de combinatie van Nelsons met dit eeuwenoude orkest Tsjaikovski's dramatische intelligentie vorm. Hun benadering: 'met een open hart,' zoals Nelsons het zelf verwoordt.

Iedere noot was raak, elk lid van het orkest leek de werken te ademen. Het gaat niet om spatgelijk of anderszins

perfect, maar om het gevoel voor een menselijk geluid dat deze muziek uitlokt. Dit orkest grossiert daarin. De koperblazers, een hoornsolo of die van de klarinet: als een ontroerende echo uit de eeuwigheid bedwelmden ze de luisteraar.

Dan vergeef je het de Letse orkestleider Nelsons dat hij eigenlijk altijd te veel decibellen verlangt van om het even welke club hij voor zijn neus heeft.

De Grote Zaal kan een heleboel aan, maar onze oren kennen grenzen. Daar staat tegenover dat als hij om zacht vraagt, dat wel direct het allermooiste zacht is.

Symfonisch gedicht

Bijzonder was de keuze om in deze Amsterdamse minimarathon naast de bekende symfonieën ook twee stukken uit te voeren die zelfs voor dit orkest niet alledaagse Tsjaikovskikost zijn. Het mysterie en de schoonheid van het symfonische gedicht *Hamlet*, de contrabassen die een luikje naar de hemel openzetten in de symfonische ballade *De wojewoda*: dit was niet zomaar liefde voor een componist, dit was sensationeel goed.

Frederike Berntsen